

Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa

LEENA AUTONEN-VAARANIEMI & HANNELE FORSBERG

Millaista on asua vuorottain kahdessa paikassa: miten arki, rutiinit ja asuntojen välinen liikkuminen sujuu? Miten kodin tuntu löytyy? Kerronnallinen ote mahdollistaa lasten paikkakokemusten tarkastelun ajassa ja rikastaa aiempien poikkileikkaustutkimusten tuloksia vuoroasumisesta.

.....

Johdanto

Vanhempien erot ovat suomalaisissa lapsiperheissä varsin yleisiä. Vuosittain eron arvioidaan koskettavan noin 30 000:ta lasta (Suomalainen lapsi 2007, 93). Eron jälkeinen lasten vuorottainen asuminen kahdessa kodissa on yleistymässä. Ilmiö liittyy naisten ja miesten yhteiskunnallisen aseman muuttumiseen: naisten palkkatyöläistymiseen ja miesten osallistumiseen lasten hoitoon, mikä heijastuu lasta koskeviin ratkaisuihin erotilanteissa. Yhä useampi isä haluaa olla läsnä lapsensa arjessa eron sattuessa eikä tyydy tapaamaan lastaan vain viikonloppuisin. On esitetty, että samalla kun yhteishuoltajuudesta on tullut yhä tavallisempaa, lasten asumisesta on kehkeytynyt lapsiin kohdistuvan rakkauden osoitin, puolisoiden tasa-arvon mittari ja riitelyn aihe eroaville vanhemmille (Beck & Beck-Gernsheim 1995, 37, 127). Myös yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa vuoroasuminen näyttäytyy monasti kiistanalaisena asumisratkaisuna. Kamppailuun kietoutuu perheasiantuntijoiden vastakkaisiakin kantoja vuoroasumisesta lapsen etuna (esim. Silvén 2005; Sinkkonen 2012). Sosiaali- ja terveysministeriön isätoimikunta on esittänyt eron jälkeiseksi ihanemalliksi ”todellista yhteishuoltoa”, viitaten sillä lasten vuoroasumiseen molempien vanhempi-

en kanssa (Isätoimikunnan mietintö 1999). Myös Perhejärjestöjen ja Tasa-arvoasian neuvottelukunnan (2015) kannanotossa lapsen huoltoa ja tapamisoikeutta koskevan lain uudistamiseksi otetaan kantaa vuoroasumisen puolesta.

Kattavia tilastotietoja vanhempiensa luona vuorotellen asuvista lapsista ei ole Suomessa saatavilla, koska lapsi voi virallisesti asua vain yhdessä osoitteessa. Kaikki vanhemmat eivät myöskään vahvista sosiaalitoimessa sopimusta vuoroasumisesta, vaan he sopivat siitä keskenään. Näitä tilanteita viralliset tilastotiedot eivät tavoita. Tiedetään kuitenkin, että vuoroasuminen on yleistynyt. Se on tullut vaihtoehdoksi 1990-luvulta lähtien, sen jälkeen kun yhteishuollosta tuli tavallisin huolto-
muoto. Viime aikoina vuoroasumisesta tehtyjen sopimusten määrä on kasvanut noin 20 prosenttia vuodessa. Tällä hetkellä 10–12 prosentin lapsista arvioidaan asuvan kahdessa kodissa vanhempiensa eron jälkeen. (Keskinen & Högnabba 2014.) Ruotsissa vuoroasuminen on ollut yleistä jo pitkään, ja siellä 30–40 prosenttia lapsista asuu kahdessa kodissa vanhempiensa eron jälkeen (Lundström 2009).

Toistaiseksi meillä on varsin vähän tutkimustietoa siitä, millaista lasten on asua rinnakkain kahdessa paikassa: miten arki, rutiinit ja asuntojen välinen liikkuminen hoituvat sekä kodin tuntu

löytyy. Suomessa eron jälkeistä lasten monipaikkaista asumista on tutkittu vähän. Hannariikka Linnavuoren (2007) väitöstutkimus, joka keskittyi suhteellisen pienten lasten kokemuksiin vuoroasumisesta, on toistaiseksi ainoa laajempi tutkimus aihepiiristä. Myös kansainvälisesti tutkimus on laajamittaisempaa vasta viriämässä. Entistä monipuolisemmalle tutkimustiedolle olisi käyttöä, sillä lasten eron jälkeiset asumisratkaisut mietittävät niin eroavia vanhempia kuin eroperheiden parissa työskenteleviä asianajajia, tuomareita, sosiaalityöntekijöitä ja muita perheammattilaisia.

Tässä artikkelissa tarkastelemme vanhempien eron jälkeistä monipaikkaista asumista nuorten kertomien *paikkakokemusten* valossa. Tavoitteenamme on monipuolistaa ja syventää toistaiseksi vähäistä tutkimusta. Pureudumme vuoroasumiseen *narratiivisen tutkimuksen keinoin* tarkastelemalla lapsuudessaan vuoroasuneiden nuorten kirjoituksia aiheesta. Pyrimme nostamaan aiemmassa tutkimuksessa vähälle jääneen ajallisen ulottuvuuden osaksi tarkasteluamme. Tartumme vuoroasumiseen henkilökohtaisesta elämästä kertomisen rinnalla myös kulttuurisena ilmiönä. Tiedossamme ei ole aiempia vastaavia tutkimuksia vuoroasumisesta.

Käytämme vuoroasumisen arkea tavoittamaan pyrkivää käsitettä *monipaikkainen asuminen*, kun viittaamme vanhempien eron jälkeiseen vuorottelevaan asumiseen tai ylipäättään vaihdellen useammassa asunnossa asumiseen (Haukkala 2011,11; Schier 2015). Vuoroasumista koskeva tarkastelumme on osa laajempaa tutkimushanketta, jossa lasten monipaikkaista asumista tutkitaan myös lastensuojelun piirissä olevien lasten ja alaikäisten turvapaikanhakijoiden arjessa (Forsberg & al. 2014). Artikkelit etenee siten, että seuraavassa luvussa käymme läpi keskeistä käsitteistöä ja olemassa olevaa tutkimusta vuoroasumisesta ja sen painopisteistä. Sen jälkeen siirrymme tutkimusaineistomme ja sen analyysin esittelyyn. Tätä seuraa empiiristen tulosten kuvaus ja loppukeskustelu.

Aikaisempi tutkimus ja käsitteet

Kansainväliselle vuoroasumista koskevalle tutkimukselle on tyyppillistä käsitteiden käytön moninaisuus ja moniselitteisyys, minkä vuoksi tulosten vertailussa on oltava tarkkana. Termit *dual residence*, *joint physical custody* ja *shared physical custody* voidaan rinnastaa käsitteisiin *joint custody*, *co-*

parenting, *shared parenting* ja *shared care*. Joissakin tutkimuksissa esimerkiksi yhteishuoltajuudella tai jaetulla vanhemmuudella tarkoitetaan vuoroasumista (esim. Bender 1994; Gunnoe & Braver 2001; Nielsen 2014; Rothberg 1983). Suomessa ilmiöstä on tavattu puhua vuoroasumisen termillä. Vuoroasumisella tarkoitetaan sitä, että lapsi asuu vuorotellen suurin piirtein yhtä paljon molempien vanhempiensa luona eron jälkeen, esimerkiksi viikon kerrallaan. Puhutaan myös vuorottelevasta asumisesta, kahdessa kodissa asumisesta, viikko ja viikko -asumisesta, laajoista tapauksista tai tasapuolisesti jaetusta vanhemmuudesta, fyysisestä yhteishuoltajuudesta, tosiasiallisesta yhteishuollosta sekä jaetusta yhteishuollosta. (Esim. Linnavuori 2007.)

Valtaosa olemassa olevasta tutkimuksesta on vuoroasumisen vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin selvittävää kyselytutkimusta. Hyvä esimerkki tällaisesta tutkimuksesta on Sofie Vannasschen ja kumppaneiden (2013) Belgiassa toteuttama survey, jossa tarkasteltiin 1 570 lapsen asumismuodon, vanhempien konfliktin asteen ja eron jälkeisten perherakenteiden monimutkaisuu- den yhteyttä nuorten hyvinvointiin. Vuoroasumisen vaikutuksia on tutkittu jossain määrin myös eri-ikäisten lasten – vauvojen, taaperoiden, esikouluikäisten ja nuorten – kannalta (esim. Fabricius 2003; Gunnoe & Braver 2001; Lee 2002; McIntosh & al. 2013; Pruett & al. 2004; Spruijt & Duindam 2009).

Jonkin verran on olemassa myös lasten kokemuksia tematisoivaa laadullista haastattelututkimusta (esim. Haugen 2010; Linnavuori 2007; Smart & al. 2001). Erityisesti Ruotsissa on tehty myös pitkittäistutkimusta lasten kokemuksista. Esimerkiksi Gunnar Öberg ja Bente Öberg (1985) haastattelivat vuonna 1985 kahdeksaakymmentäviittä vanhempiensa eron kokenutta ruotsalaislasta, joista noin kolmannes asui vuorottain vanhempiensa luona. Lähes kaksi vuosikymmentä myöhemmin Öberg ja Öberg (2002) haastattelivat uudelleen samoja lapsia, jotka olivat varttuneet nuoriksi aikuisiksi.

Jos tiivistää aikaisempien tutkimusten tuloksia, voi todeta, että vuoroasumisen yhteys lapsen tai nuoren hyvinvointiin ei ole yksiselitteistä. Tutkimuksissa ei ole pystytty osoittamaan jonkun asumisjärjestelyn ylivertauutta muihin nähden (Spruijt & Duindam 2009). Vuoroasumisella kuitenkin näyttäisi olevan jossain määrin myönteinen vaikutus lapsen hyvinvointiin (esim. Vannassche &

al. 2013), mitä lasten omia kokemuksia koskeva tutkimus vahvistaa (esim. Linnavuori 2007). Vuoroasuvien lasten ja nuorten on havaittu voivan henkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti paremmin kuin yksinhuoltajan tai yhden vanhemman luona asuvat lapset (esim. Bender 1994; Nielsen 2014). Parhaimmillaan vuoroasuminen mahdollistaa vanhempien mukana olon lapsen ja nuoren elämässä ja vakaan suhteen molempiin vanhempiin (esim. Vanassche & al. 2013). Vuoroasuminen edistää isän suurempaa osallistumista lapsen arkeen (esim. Spruijt & Duindam 2009) ja joidenkin tutkimusten mukaan hyödyttää varsinkin poikia mahdollistamalla heille miehen roolimallin eroista huolimatta (Vanassche & al. 2013). Vuoroasuminen voi myös vähentää taloudellisten huolien todennäköisyyttä, koska vuorotellen vanhempiensa luona asuvalla lapsella on kummankin vanhemman taloudelliset resurssit saatavilla. Pitkittäistutkimuksen valossa vuoroasumisen myönteiset vaikutukset kantavat pidemmälle nuoruuteen (Öberg & Öberg 2002).

Aiemmissa tutkimuksissa tulee esiin myös vuoroasumisen haittapuolia. Jatkuva matkustaminen kahden kodin välillä voi merkitä epävakautta lasten elämässä. Lapset voivat kokea stressaavana jatkuvan asuinpaikan vaihdon ja asuntojen välillä kulkemisen, tavaroiden kuljettamisen ja sen, ettei omille tavaroille ole pysyvää paikkaa. Osa lapsista kokee vaikeaksi sopeutua kahteen erilaiseen kotiin. (Esim. Rothberg 1983.) Ainainen pakkaaminen ja muuttaminen sekä niiden mukanaan tuoma juurettomuuden ja turvattomuuden tunne leimaavat joidenkin lasten kokemuksia (esim. Socialstyrelsen 2004; Öberg & Öberg 2002). Kahden asunnon välisten perhesuhteiden monimutkaisuus ja ristiriitaisuus sekä niiden rinnalle rakentuvat uusperhesuhteet voivat vähentää vuoroasumisen myönteisiä vaikutuksia (Vanassche & al. 2013). Vallitsevan asumisjärjestelyn kyseenalaistaminen saattaa olla lapsille ja nuorille vaikeaa, jos pelätään vanhemman pahoittavan siitä mielensä (Socialstyrelsen 2004).

Vuoroasumista tarkastelevissa tutkimuksissa on nostettu esiin reunaehtoja vuoroasumisen onnistumiselle. Eniten huomiota on kiinnetty vanhempien riitaisiin väleihin. Jos eroavilla vanhemmillä on suuria konflikteja ja riitoja, lapset altistuvat vuoroasumisessa vanhempiensa riidoille (esim. Lee 2002; Nielsen 2014). Tärkeänä edellytyksenä vuoroasumiselle pidetäänkin vanhempien sopuisia välejä ja joustavuutta eron jälkeen (esim. Va-

nassche & al. 2013). Myös vanhempien asuntojen läheisyys on useimmiten vuoroasumisen onnistumisen ehto, sillä lasten sosiaalinen ympäristö ja ystävät eivät muutu asuinpaikkaa vaihdettaessa (Linnavuori 2007, 84–86). Jotkut tutkijat korostavat puolestaan sitä, että lapsen läheinen suhde vanhempiinsa jo ennen eroa on edellytys hyvälle suhteelle myös eron jälkeen. Osa tutkijoista ei suosittele vuoroasumista pienille lapsille, koska katsoo vuoroasumisen järkyttävän perusturvallisuutta ja häiritsevän kiintymyssuhteiden rakentumista. Onnistuakseen kahdessa paikassa asuminen vaatiikin paljon suunnitelmallisuutta sekä lapsilta että aikuisilta. (Socialstyrelsen 2004; Öberg & Öberg 2002.)

Tässä artikkelissa tuomme vuoroasumisen tutkimiseen siis monipaikkaisen asumisen käsitteen. Käsite mahdollistaa eri syistä rinnakkain tai perättäin tapahtuvan lasten monessa paikassa asumisen ilmiön hahmottamisen. Käsite on lähtökohteisesti neutraali ja avaa näköalan lasten arkeen. Saksalaiseen lapsuuden maantietelijään Michaela Schieriin (2015) tukeutuen lähdemme siitä, että vanhempien ero käynnistää nykyisin monessa perheessä dynaamisen monipaikkaisen asumisen ja elämisen prosessin, sillä useimmiten perheet eivät hajoa eroon vaan organisoituvat uudelleen tilallis-ajallisesti, emotionaalisesti ja sosiaalisesti. Prosessiin liittyy oleellisena osana asuntojen välinen liikkuvuus. Monipaikkaisesti arkeaan elävien lasten haasteena on kotiutua kahdessa asunnossa ja sosiaalisessa ympäristössä toteutuvaan arkeen. (Mt.)

Kirjoitusten avulla tarkastelemme vuoroasumista sen omakohtaisesti lapsuudessaan kokeneiden lasten ja nuorten aikuisten *kerrottuina paikkakokemuksina* (Christensen 2002, 15). Teoreettis-metodologinen näkökulmamme yhdistää näin ollen tilaa, paikkakokemusta ja kerronnallisuutta koskevaa lapsuustutkimusta. Tutkimustehtävämme on: miten tutkittavat kertovat vuoroasumisesta kirjoituksillaan ja millaisina lapsuuden kokemuksina monipaikkainen asuminen näyttäytyy kerronnassa?

Aineisto ja analyysi

Tutkimusaineisto koostuu nuorten kirjoituksista vuoroasumisen kokemuksista lapsuudessa. Kirjoitukset ovat syntyneet vuoden 2014 aikana nuorten vastauksina tutkijoiden kirjoituspyyntöön.

Kirjoittajia pyydettiin vapaamuotoisesti kirjoittamaan vuoroasumisen kokemuksista. Kirjoituksia toivottiin lapsilta ja nuorilta, jotka olivat asuneet vanhempiensa luona vuorottain heidän erotuaan. Kirjoituspyynnössä oli joitakin apukysymyksiä, joita saattoi halutessaan käyttää kirjoituksen rakentamisessa. Ne koskivat vuoroasumisen ajankohtaa, kestoja, syitä, asuinpaikkojen etäisyyttä, liikkumista niiden välillä, mukana kuljettavia tavaroita sekä kokemuksia asuinpaikoista kotina. Kirjoittaja sai nimimerkillä tai nimellä. Kirjoittajia pyydettiin kertomaan ikä, sukupuoli sekä minkä ikäisenä oli kokenut vuoroasumisen. Kirjoituspyynnössä luvattiin, että tutkimuksesta ei voi tunnistaa yksittäisiä kirjoittajia. Kirjoitukset pyydettiin lähettämään tutkijoiden sähköpostiosoitteeseen tai postitse tutkijoiden yliopiston osoitteeseen.

Kirjoituspyyntöä levitettiin useilla foorumeilla. Ensi- ja Turvakotien liitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Isät lasten asialla ry julkaisivat sen verkko- tai Facebook-sivuillaan ja jakoivat yhteistyöverkostoissaan. Lisäksi tutkittavia tavoitettiin kahden eri kaupungin lastenvalvojien kautta. Myös tutkijakollegamme levittivät kirjoituspyyntöä, ja sitä jaettiin yliopiston luennoilla. Tutkittavia jäljitettiin myös kahden yliopiston ainejärjestöjen puheenjohtajien kautta. Kirjoituspyyntö julkaistiin internetissä tytöille suunnatulla Demi.fi-keskusteluforumilla sekä Suomi24:n nuorille tarkoitettuna keskustelupalstalla. Vuoroasumisen kokeneiden tavoittamiseksi sovellettiin myös ns. lumipallomenetelmää: kirjoituspyyntöön vastanneita pyydettiin kysymään tuttavapiiristään halukkaita kirjoittamaan vuoroasumisen kokemuksistaan.

Vaikka aineiston keräämiseksi tehtiin varsin suuri työ, nuorten kirjoituksia saatiin ainoastaan seitsemän. Lopputulos on yllättävä siinä mielessä, että aikamme suosii monenlaista itsensä esittämistä ja vuoroasuminen ilmiönä on ollut paljon esillä julkisuudessa. Halutaanko henkilökohtaiset perhekokemukset kuitenkin pitää niin intiiminä ja omina, että niitä ei haluta jakaa edes anonyyminä tutkimuskäyttöön? Kirjoittaminen kertomisen keinona saattoi myös karkoittaa osallistujia. Eräs äiti esimerkiksi kertoi poikansa kommentoineen kirjoituspyyntöä: ”En minä osaa kirjoittaa. Puhua osaisin.” Yksi mahdollinen selitys voi olla se, että vuoroasuminen on tavoiteltujen nuorten ikäluokassa sittenkin ollut vielä suhteellisen harvinainen ilmiö.

Saatu aineisto näytti kuitenkin monipuoliselta, joten päätimme tyytyä tässä vaiheessa kertyneeseen aineistoon. Kaikki kirjoittajat ovat naispuolisia. Lähtään he olivat kirjoitushetkellä 12–33-vuotiaita. Yksinkertaisuuden nimissä nimitämme kaikkia kirjoittajia nuoriksi. Vuoroasumisen aikaan nuorimmat kirjoittajista olivat olleet 3–10-vuotiaita, vanhimmat 15–19-vuotiaita. Osalla kirjoittajista vuoroasuminen jatkui edelleen. Suurimmalla osalla oli virallisena huoltomuotona yhteishuoltajuus; yhden kirjoittajan vanhemmilla oli yksinhuoltajuus. Vuoroasumisen käytännöt vaihtelivat viikko ja viikko -periaatteesta muutaman päivän vaihtuviin jaksoihin. Joidenkin kirjoittajien asumisjärjestelyissä oli tapahtunut useita muutoksia vanhempien eron jälkeen.

Kirjoitusaineisto analysoitiin narratiivista metodikkaa soveltaen (esim. Elliot 2005; Engel 2005). Analyysi keskittyi kerronnan luonteen tarkasteluun, kerronnan juonen kulun jäljittämiseen sekä sen erittelyyn, miten kerronta rakentaa monipaikkaisen asumisen kokemusta lapsuudessa.

Vuoroasuminen nuorten kertomana

Kokemuksistaan kirjoittamaan päätyneiden nuorten tiedossa oli, että kirjoitukset tulevat tutkimuskäyttöön. Anonymisoimme hyödyntämämme aineisto-otteet mahdollisimman huolellisesti; kirjoittajat itse saattavat itsensä niistä silti tunnistaa. Eettisenä ohjenuoranamme on ollut nuorten ääneen esiin tuomisen rinnalla pyrkimys toimia niin, ettei tutkimuksesta koidu vahinkoa tutkitaville.

Onnistumistarina

Suuri osa nuorten kirjoituksista kuvaa vuoroasumisen kokemusta hyvin toimivana ja onnistuneena ratkaisuna. Nimeämme tätä tarinatyyppiä onnistumistarinaksi. Onnistumistarina alkaa vuoroasumiseen päättymisen kuvauksilla. Vuoroasuminen otetaan puheeksi toteavasti, taustatekijöitä laajemmin erittelemättä. Mikäli vuoroasumiseen päättymisen syistä puhutaan, sellaiseksi mainitaan vanhempien ero tai vanhempien eron jälkeinen päätös.

Olen Noora [nimi muutettu] 14-vuotias. Äitini ja isäni erosivat syksyllä 2005. Silloin alkoi vuoroasuminen. Olen kummallakin viikon. Perjantaina vaihtuu aina ”viikkovuoro”.

--

Asun molempien vanhempien luona joka viikko noin 4 päivää toisessa kodissa ja sitten toisessa.

--

Olen vuoroasunut 5-vuotiaasta eteenpäin isän ja äidin luona yhtä paljon. Sykli: ma-ti äiti, ke-to isä, pe-su äiti, ma-ti isä, ke-to äiti, pe-su isä jne. Lähes täysi-ikäisenä (16-17v) viikko-viikko.

Niukka ja listaava kirjoittaminen on tyyppillistä onnistumistarinoille. Jotkut nuorista olivat tulkinneet kirjoituspyynnön kyselyn kaltaiseksi metodiksi, johon vastataan lyhyesti. Lyhyesti ja asioita listaavasti kirjoittivat myös iältään nuorimmat tutkittavat. Niukkuus saattaa ilmentää myös halua alleviivata vuoroasumisen tavallisuutta, mitä seuraavassa otteessa tuodaan esiin vuoroasumiseen päättymisen motiivina.

Vuoroasumiseen päädyttiin, jotta voin elää molempien vanhempien kanssa mahdollisimman tavallisesti.

Vuoroasumisen ratkaisuntekijöinä korostetaan vanhempien aktiivista toimintaa ja vastuunottoa. Onnistumistarinatyyppissä lapsi, päähenkilö, sopeutuu tilanteeseen ilman suurempia murheita, ja korostaa tilanteen hyviä puolia. Vuoroasuminen arvioidaan kaiken kaikkiaan erittäin onnistuneeksi ratkaisuksi ja vanhempien rooli onnistumisessa keskeiseksi.

Vuoroasumiseen päädyttiin isän ja äidin toiveena ja päätöksenä. Me lapset (4kpl) olimme tyytyväisiä järjestykseen. Hyvä puoli on, että näkee vanhempia enemmän eikä tuu niin kova ikävä.

--

Suhde molempiin vanhempiin säilyy ja kehittyy omalla painollaan ja esteettömästi, mikä on hirmu tärkeää ollut. Ei huonoa sanottavaa, koska elinympäristö säilyi molempien luona ollessa samana.

--

Olin onnekas, kun omat vanhempani pystyivät sopimaan erosta huolimatta meitä lapsia koskevat asiat ilman valtapelejä ja kiusaamiaisia.

Onnistumiskerronnassa vuoroasuminen näytetään melko pysähtyneenä ilmiönä, vaikka se saattaa olla vuosiakin vallinnut asumisen malli. Kerronta ei sisällä päähenkilön itsetutkiskelua tai elämän muutoksen haasteiden pohdintaa, vaan vuoroasuminen kuvataan jollakin tavalla luonnollisena ja itsestään selvänä ratkaisuna. Vuoroasumisen onnistumistarinassa ei ole selvää juonen kaarta tai käännettä; kyse on eräänlaisista asiantilan toteavista pienoistarinoista. Tarinoissa ilmenevä liike on isän ja äidin asuntojen välistä liikettä kuvaavaa. Asunnot sijaitsevat lähellä toisiaan, ja kul-

keminen onnistuu vaivatta kävellen, vanhempien kyydissä tai pyörällä.

Onnistumistarinoissa tulee esiin lasten ja nuorten mutkattomuus suhteessa kohdalle osuneeseen elämänvaiheeseen. Päähenkilön ohella onnistumistarinassa vilahtaa mainintoja sisaruksista, mutta he jäävät vuoroasumisen luonteen kuvauksen kannalta mitättömiin sivurooleihin.

Nuorten ohella vanhemmat ovat osallistuneet joidenkin kirjoitusten tekemiseen. Seuraavassa otteessa esiintyvä äiti on osallistunut kirjoittamiseen loppukaneetilla ”äidin kommentti”. Äiti kirjoittaa:

Meillä on erinomaisia kokemuksia vuoroasumisesta kolmen tyttären kanssa. Lapset ovat olleet tasapainoisia ja rauhallisia, heidän kehityksensä on ollut kaikin puolin normaalia. Myös lasten opeettajat ovat antaneet positiivista palautetta, ihmetelleet mm. hyvää koulumenestystä, vaikka tytöt ovatkin avioerolapsia.

Kokemusten kerrontaan osallistuva äiti vahvistaa kuvaa vuoroasumisesta onnistumistarinana. Vuoroasumisen tavallisuus on tässäkin esillä. Sitä vahvistetaan kontrastoimalla ”normaali vuoroasumislapsuus” kulttuuriseen stereotyyppiaan riskialttiista avioerolapsuudesta. Onnistuminen on vaatinut vanhemmilta kuitenkin ponnistelua.

Vanhemmille vuoroasuminen asettaa välillä isoja haasteita. Tavarat on usein väärässä paikassa väärään aikaan ja niitä on jaksettava kuljettaa (itse haluan niin), jotta lapset eivät joudu kohtuuttomiin hankaluuksiin. Itse suosittelen myös joustavaa vuoroasumista siten, etteivät viikonpäivät pysy samoina tai ole liian tiukkaan lukkoon lyötyjä. Meillä lapset voivat mennä ja tulla käytännössä milloin vaan ja aikuiset aikatauluttavat menonsa siten (jos mahdollista) että tuleminen ja meneminen olisi lapsille mahdollisimman sujuvaa. Lasten välit molempiin vanhempiin ovat pysyneet hyvinä ja vaikka joudummekin (myös me vanhemmat) kommunikoidaan keskenämme monta kertaa viikossa, myös meidän välit ovat pysyneet hyvinä ja saamme selvittyä lasten liikkumiset yleensä ongelmitta. Olemme halunneet asua lähellä toisiamme, jotta lasten elämä kahden kodin systeemissä olisi mahdollisimman mutkatonta.

Kirjoittamiseen osallistuva äiti tuo esiin liudan vuoroasumisen onnistumisen reunaehtoja. Tärkeää on vastuullinen vanhemmuus, johon kuuluu vuoroasumisen raameista päättäminen, tilannetaju, joustavuus ja onnistumisen halu.

Tarina vuoroasumisen ihanaudesta ja kurjuudesta

Tämä tarinatyyppi leikkaa onnistumistarinaa, mutta sisältää samanaikaisesti vuoroasumiseen liittyvien ristiriitojen kuvausta. Kirjoitusaineistossa tarinatyyppiä on hieman vähemmän kuin onnistumistarinoita.

Kerronta alkaa tilanteen (vanhempien eron) ja sitä seuranneen vuoroasumisratkaisun toteamisella. Myös mahdolliset sisarukset mainitaan. Lisäksi kuvataan isän ja äidin asuntojen sijaintia toisiinsa nähden.

Omia vaiheita kuvaavaa kerrontaa luonnehtii kautta linjan vuoroasumisen kaksinaisuus: samanaikainen ihannuus ja kurjuus.

En ole täysin varma, miksi vuoroasumiseen päädyttiin. Tilanne, jossa minun mielipidettä kysyttiin asumisen suhteen, oli hyvin epämääräinen, mutta olen ihan ok tällaisen järjestelyn kanssa. (...) Vuoroasuminen on tietenkin aina lapselle hyvin hankalaa. Se kuitenkin on useimmiten mieluisempi vaihtoehto sille, että kotona riideltäisiin koko ajan. Tämän vuoksi asun mielummin kahdessa kodissa kuin yhdessä, vaikka en jaksaisikaan aina siirtyä tavaroineeni paikasta toiseen. Huonoo vuoroasumisessa on sen rasittavuus ja varsinkin alussa monimutkaisuus. Täytyi järjestää koko elämä uusiksi, että jaksaisi siirtyä joka toiseksi viikonlopuksi isälle. Minua myös ärsyttää, että en näe isääni tarpeeksi. Haluaisin viettää paljon enemmän aikaa isän kanssa, mutta siitä tulisi niin monimutkaista pitemmän päälle.

Otteen päähenkilön kerronta tuo hyvin esiin koettua vuoroasumisen kaksinaista luonnetta: asumisen järjestelyn synty jää lapselle hämäräksi, mutta järjestely myönnetään itselle sopivaksi. Yleisesti ottaen vuoroasumiseen nähdään liittyvän kuitenkin monia haasteita lapsen kannalta. Siirtyminen paikasta toiseen, tavaroiden kускаaminen ja koko arkisen elämän uudelleen organisointi. Rasittavine piirteineenkin vuoroasuminen on parempi vaihtoehto kuin ennen eroa vallinnut tilanne, jossa vanhemmat riitelivät jatkuvasti. Otteen päähenkilö mieltää vuoroasumiseksi tilanteen, jossa hän asuu viikot äidillä ja joka toisen viikonloppun isällä. Lapsen arjen kokemus on monipaikkainen elämä. Lapsen kokemia ristiriitoja monipaikkaisessa asumisessa lisää myös se, että hän toivoisi voivansa viettää nykyistä enemmän aikaa isänsä luona, mutta syystä tai toisesta se ei ole hänen tilanteessaan helposti järjestettävissä.

Seuraavassa otteessa vuoroasumisen ambivalenssin kuvaus saa lisäsävyytä toisen kirjoittajan esille tuomana:

Vuoroasuminen on todellakin oikea vaihtoehto, jos molemmat vanhemmat ovat kyvykkäitä huolehtimaan lapsista, mutta jos vanhempi ei pysty täyttämään vanhemman roolia, ei lapsen tulisi kärsiä vuoroasumisesta. Omakohtaisesti olen onnekas, koska molemmat vanhemmat haluavat huolehtia meistä lapsista. (...) Tunnen erään eronneen perheen tytön, joka on joutunut melko lyhyellä ajalla muuttamaan todella monta kertaa ja heillä on vaihtunut vuoroasumissysteemi monesti. Liian tiheään muuttaminen on tosi väsyttävää ja voi

johtaa vakavampaankin uupumukseen. Vanhempien pitäisi olla valmiita hoitamaan kyyditykset ja järjestelyt, jos eroavat. Tällainen stressaa ihan hirveästi ja päätös asumisesta pitäisi tehdä kerralla. Ei ole meidän lasten asia kärsiä enää enempää vanhempien eron vuoksi.

Omana kokemuksena vuoroasuminen kuvataan varsin onnistuneena ratkaisuna, mutta samaan hengenvetoon tiedostetaan, että se ei voi olla automaattisesti toimiva ratkaisu kaikilla lapsilla. Ambivalenssi rakentuu otteessa onnellisen minän ja ongelmallisten toisten vastakohtaisuudelle. Vuoroasumisen onnistumiset ehdot rakentuvat tässäkin pitkälti sen varaan, että vanhemmat ottavat vastuun ja pitävät huolen siitä, että järjestely toimii. Ongelmallisissa tilanteissa vanhempi ei vastuullisuuteen kykene, asumisjärjestelyjä haetaan moneen kertaan ja lapset joutuvat kärsimään vanhempien päättämättömyydestä ja asumisjärjestelyjen jatkuvasta muutoksesta.

Vuoroasumisen ambivalenssia lisää usein myös mahdollinen vanhemman uuden kumppanin – ja kenties myös uusien sisarpuolien – ilmaantuminen osaksi asumisjärjestelyitä ja lapsen elämää, kuten seuraava aineisto-ote esittää:

Isä muutti eron jälkeen melko pian yhteen uuden naisystävän ja tämän kahden lapsen kanssa. Meille ostettiin myös koira samassa rytäkässä, mutta se asui isän luona koko ajan. Kyllä siitä perhe muotoutui pikku hiljaa, mutta muistan, että äidin luona tuntui ihanan rauhalliselta. Siellä ei ollut muita kuin äiti, sisarukset ja minä. Toisaalta isän naisystävän lapsista tuli sisaruksiani ja kyllä heitä oli ikävä silloin, kun oli äidin viikko. He asuivat oikeastaan koko ajan äitinsä (isän naisystävän) luona ja se toi myös jonkinlaista epätasa-arvoa perheeseen. Muistan monet kerrat olleeni kateellinen, jos he olivat tehneet sellaisella viikolla, kun itse en ollut paikalla, jotain erityisen kivaa.

Isällä asuminen kuvataan rauhattomaksi uusperhe-elämäksi uusine sisaruskandidaateineen ja koirineen. Tätä kokemusta vasten äidillä asuminen tuntuu seesteiseltä ja rauhalliselta. Pikkuhiljaa suhde isällä vietettyihin viikkoihin tasaantuu, vaikka koetaankin uusia asumisjärjestelyiden aktiivisia ambivalenttiuden aiheita, kuten sisaruskateutta.

Seuraavassa otteessa kirjoittava nuori jakaa myös vuoroasumisen ambivalenttiuden omalla tavallaan:

Vuoroasumisesta on jäänyt ihan hyvät muistot ja uskon, että se toimi pääasiassa siksi, että kodit sijaitsivat niin lähellä toisiaan ja myös lähellä kouluja. Toisaalta vanhemmat olivat huonoissa väleissä pitkään eron jälkeen ja samalla siinä joutui ”viestinviejäksi”. Jos pyysi

äidiltä jotain ekstrapaa (esim. urheilujoukkueen verkkapukua), niin vastaus oli ”kysykää isältänne” ja sama toisin päin. Vanhemmat eivät myöskään juurikaan tavanneet vaihtotilanteissa ja tämä mahdollisti sen, että veljen kasvettua isommaksi, hän osasi vedättää vanhempia todella taitavasti. Kummallakaan heistä ei ollut kokonaiskuvaa veljeni ”bisneksistä”. Oli toki myös turhauttavaa, kun joutui jatkuvasti pakkaamaan/purkamaan ja usein oli joku tavara väärässä paikassa. Kyllähän se selaista matkalaukkuelämää oli.

Vuoroasuminen voi olla sekä hyvää elämää että ongelmia sisältävää arkea. Isän ja äidin asuntojen läheisyys ei yksin riitä onnistumisen ehtona, jos vanhempien välit ovat kireät ja riitoja syntyy helposti. Lapset saattavat myös hyödyntää vanhempien toimivan kommunikaation puutetta omiin tarkoituksiinsa. Kaikissa kirjoituksissa – myös edellä kuvatuissa onnistumistarinoissa – tuodaan esiin jatkuvan pakkaamisen ja purkamisen rasittavuus vuoroasumisen ominaispiirteinä.

Vuoroasuminen on prosessi, mikä tulee esiin ihanuus ja kurjuus -tarinoissa. Vanhempien syystä tai toisesta tapahtuvat myöhemmät muutokset muuttavat erovaiheessa sovittuja lasten asumisjärjestelyjä. Tässä tarinatyypissä vuoroasuminen ei siis ole staattinen järjestely vaan lähtökohta, joka voi muuttua matkan varrella monella tavalla.

Ja kyllä selkeästi vaikutti isän ja minun väleihin, kun hän erosi naisystävästään ja muutti toiselle paikkakunnalle (ei kauas, mutta silti). Veli muutti isän luo ja me tytöt vierailtiin siellä vain viikonloppuisin. Aika pian sen jälkeen tosin muutinkin jo omaan kotiin.

Lopulta päähenkilön aikuistuminen ja muutto omaan kotiin päättää vuoroasumisen moninaiset vaiheet.

Tarina vuoroasumisesta tragediana

Tämä tarinatyypipi on kirjoitusaineistossa vähemmistössä, mutta esittämisen tavaltaan se on intensiivisin ja merkityssisällöltään rikkain.

Vanhempani muuttivat erilleen, kun olin lukion toisella luokalla. Ero tapahtui toukokuussa. Heidän eronsa oli ja on edelleen minulle traumaattinen kokemus – siitä huolimatta, etten ollut enää pieni lapsi ja vaikka ymmärsin eron tarpeellisuuden. Ikäni puolesta minun oletettiin olevan kyllin itsenäinen päättämään, missä haluan asua. Päätös oli minulle hyvin vaikea ja kokeilinkin siksi hyvin monenlaisia asumisen muotoja.

Esimerkkiotteen päähenkilö sanoittaa vuoroasumiseen – tarkemmin ottaen monipaikkaiseen asumiseen – päättämistä ja sen taustalla olevaa vanhempien eroa alkumetreiltä saakka traumaattiseksi kokemukseksi. Järjen tasolla kaikki oli selvää,

mutta tunteet myllersivät. Vanhemmat oletivat lukioikäisen lapsen olevan kypsä itse päättämään asumisjärjestelyistään, mutta vanhempien eron nostattamat mylläävät tunteet tekivät asumisratkaisujen päättämisestä lapselle hyvin raskaan asian. Päähenkilöllä on myös sisko, mutta hän jää tarinassa maininnan tasolle, koska hän jo irtaantumassa lapsuuden perheestään.

Tragediatarinan juonen kulku rakentuu sopivan asumismuodon etsintäprosessin, siihen liittyvien käänteiden ja tunteiden kuvauksesta. Tarinan edetessä selviää, että lapsesta kehkeytyy vanhempiensa eroon liittyvien tunteiden ilmapuntari ja hän ratkaisee asuinpaikkansa vanhempien olotilan perusteella, ei niinkään omien tarpeidensa ja halujensa pohjalta. Seuraavassa kuvauksen kohteena oleva ajanjakso on vain pari vuotta, mutta sinä aikana kirjoittaja ehtii vaihtaa asuinpaikkaa kuusi kertaa.

Vanhempien erottua lapsi jää aluksi asumaan äidin luokse, lapsuuden kotiinsa. Näin hän ei toimita kuitenkaan siitä syystä, että olisi tätä ensisijaisesti halunnut, vaan siksi, että ei kyennyt jättämään surullista äitiään yksin suureen talon. Isä oli muuttanut pois kotoa ja jättänyt äidin, mistä äiti oli katkera. Tilanteesta huolimatta päähenkilö kertoo kuitenkin olleensa pitkään isänsä kanssa läheisempi. Isällä hän vierailee pikaisesti, yleensä äidiltä salaa. Äidin luona asumista jatkuu ainoastaan *muutama kuukausi*.

Minua ei kukaan suoraan käskenyt mihinkään suuntaan. Isäni kehotti minua tekemään ”ihan niinkuin itse haluan” ajattelematta, kelle pitäisi olla uskollinen. Äidin taas oletin loukkaantuvan, vaikkei hän yleensä sitä sanonut suoraan.

Äidillä asuminen muuttui ahdistavaksi. Erosuru sai äidin taantumaan. Hän muuttui vihaiseksi ja aggressiiviseksi. Päähenkilö etsii uutta ratkaisua asumiseensa ja *päätyy kokeilemaan viikko isällä – viikko äidillä -periaatteella tapahtuvaa vuoroasumista*.

Hain järjestelystä tasapuolisuutta ja säännönmukaisuutta. Kummatkin tuntuivat erittäin tärkeiltä. En kuitenkaan jaksanut sitä. Tarvitsin kodin, jossa olisin suurimman osan ajasta.

Vähitellen syntyy päätös *muuttaa asumaan vakituisesti isän luokse*. Kontakti äitiin jatkuu lyhyiden vierailujen muodossa, mutta katkeaa jossain vaiheessa kokonaan, sillä äiti on edelleen eron emotionaalisen prosessoinnin syövereissä. Päähenkilö ei myöskään halua vierailla äidillä ”vain muodon vuoksi”.

Vaikka olin asunut lapsuudenkodissani (sittemmin äidin asunto) yli kymmenen vuotta, tunsin oloni koitoisammaksi isäni luona. Isäni ei purkanut erohuoliaan minuun (enää siinä vaiheessa) ja otti minut muutenkin huomioon äitiäni paremmin, joten minulla oli parempi olla hänen luonaan. Kuljetin tavaroitani äidiltäni salaa pyörällä isäni luo. (...) Kuljetin tärkeimmät kirjani, tuolin, maton, muuttaman päiväkirjani, monia koriste-esineitä ja päiväpeitonni. Oli tärkeää tuoda tuttuja esineitä vieraaseen paikkaan. Isäni kanssa kylä ostimme minulle huonekaluja uuteen huoneeseeni. Isä oli varta vasten muuttanut sellaiseen asuntoon, että siellä olisi oma huone minulle. (...) Valitsin mieluummin asuinpaikakseni isäni ruman kerrostaloasunnon ja muutin pois kauniista talosta, koska minun oli vaikeaa asua äitini kanssa. Halusin yhden turvallisen kodin, josta sitten kävisin toisen vanhempani luona.

Ote kuvaa, miten isän luona tuntuva kotoisuus ja rauha toimivat kriteerinä pysyvemmän asuinpaikan valinnassa. Kyseiset tunteet syntyivät erityisesti helposta isäsuhteesta, pikemmin kuin tavaroista ja kodin materiaalisesta maailmasta.

Kuukausien kuluessa välit äitiin kuitenkin paranevat ja päähenkilö alkaa taas vierailta ja viettää enemmän aikaa myös äidillä. Varsinainen asuinpaikka säilyy kuitenkin isällä. Lukion päätyä hän alkaa suunnitella *muuttoa ja asettua asumaan toiseen kaupunkiin*. Aikuistuva lapsi kuulee kuitenkin, että on saanut opiskelupaikan kotikaupungista.

Päähenkilö *muuttaa takaisin lapsuudenkotiinsa äidille*, koska isä oli välillä muuttanut uuteen asuntoon. Äidin tilanne oli seestynyt, hänellä oli uusi parisuhde ja äiti vaikutti onnelliselta.

Opiskelujen alettua päähenkilö *muuttaa paikkakunnalla omaan asuntoon*, mitä hän kommentoi seuraavasti:

Oli ihanaa asua vain yhdessä paikassa, jossa olivat kaikki tavarani.

Päähenkilö huomaa pian opiskelevansa itselleen väärää alaa, mutta sanoo olevansa silti hyvin onnellinen. Elämä tuntuu paljon mukavammalta kuin lukioaikaan osuneessa vanhempien erotilanteessa. Hän arvioi jälkepäin lukioajan vaikeaa elämäntilannettaan:

Olin kyllä ongelmallisessa iässä. Minun oletettiin olevan jo omissa menoissani niin paljon, etteivät vanhempien asiat enää niin paljoa kiinnosta. Siinä kävi itse asiassa niin, että jätin kaikki harrastukseni ja kaveritkin vähenivät tai suhteet haalenivat joksikin aikaa. En tiedä, olisiko ollut outoa, jos vanhempani olisivat käskeneet, missä olen milloinkin. Jonkinlaista tahtoa olisin heiltä kuitenkin odottanut. Koin heidän puhumattomuutensa tai vapauden antamisensa lähinnä välinpitämättömyytenä, vaikka ehkä he eivät halunneet painostaa minua mihinkään. Itsenikin oli vaikeaa asettua siinä mielessä, että

ajattelin muuttavani melko pian pois kotoa. Koin oloni epäonnistuneeksi, kun en tiennyt mitä haluan. Siksi en osannut edes tehdä, mitä haluan. Minulta oletettiin yli-päättään paljon suurempaa itsenäisyyttä, mihin olin valmis, koska olin ”jo niin vanha”.

Ote tuo hyvin esiin päähenkilön kyvyttömyyden asettua vanhempien häneltä odottamaan vastuullisen päätöksentekijän rooliin tilanteessa, jossa isän ja äidin ero sekoitti arkielämän tunnetasolla. Sittemmin oma asunto ja itsellinen opiskelijan elämä paikkakunnalla toimivat käännekohtana uuteen parempaan elämään. Sitä tukee henkilökohtainen keskusteluapu. Kertoja toteaaakin lopuksi: ”Aika tekee tehtävänsä.”

Lopuksi

Löysimme edellä nuorten kirjoituksista kolmenlaisia tyyppitarinoita, joissa kuvattiin vuoroasumisen paikkakokemuksia lapsuudessa. Vuoroasuminen kuvattiin tunnetasolla onnistuneeksi, ristiriitaiseksi ja vaikeaksi kokemukseksi, mihin ihmissuhteet, aika ja paikat kietoutuivat moninaisin tavoin. Kokemusten kirjolle löytyy vastinetta aieman kansainvälisen tutkimuksen tuloksista, mikä vahvistaa pienen aineiston uskottavuutta. Sitä ei voida kuitenkaan sivuuttaa, että aineistomme on kokonaan tyttöjen kirjoittama. Arvoitukseksi jää, kertooko tämä siitä, että läheissuhteiden pohdinta, kirjoittamisen helppous tai vuoroasumisen emotionaalinen vaativuus olisivat erityisesti tytöille luonteenomaisia ilmiöitä (Vanassche & al. 2013). Narratiivinen, kerronnallinen ote mahdollisti uudella tavalla paikkakokemusten tarkastelun ajassa: kerrontapaikasta ja lapsen iästä riippuen vuoroasuminen saa erilaisia muotoja, sävyjä ja tulkintoja ja siten haastaa erityisesti aiempien poikkileikkaustutkimusten yksipuoliseksi jäävää sanomaa. Vuoroasuminen ei rajoittunut vain kahteen asuntoon; osalla nuorista se saattoi merkitä lyhyessäkin ajassa huomattavasti runsaampaa monipaikkaisuutta ja mittavaa määrää muuttoa.

Nuorten kirjoittamat kokemukset vuoroasumisesta eivät kuitenkaan ole vain yksilöllisiä kokemuksia, vaan niissä elävät eron jälkeistä perhe-elämää koskevat yleisemmät kulttuuriset käsitykset (esim. Alldred & Burman 2005). Onnistumistarinan voi mieltää eron jälkeisen vuoroasumisen normaalistamisena. Siinä vanhemmuus ja biologisen perheen yhteenkuuluvuus jatkuvat vanhempien erosta huolimatta. Vanhempien vahva vastuunkanto ja lasten lojaalius vanhempiaan koh-

taan alleviivaavat harmonisen perheyhteisyyden kuvausta. Ristiriitatarina yhtäältä jatkaa vuoroasumisen normaalistamista eron jälkeisen perhelämän mallina, mutta toisaalta se tuo rinnalle epäonnistumisen mahdollisuuden, riskitietoisuuden ”laukkulapsen” jatkuvan liikekannalla olon ja asuinpaikkojen sekä ihmissuhteiden kokoonpanojen vaihtumisen kautta.

Kulttuurisessa sanastossa on niukasti yksiselitteisiä termejä juuri tällaisen perhe-elämän ambivalenssin kuvaamiseen, mutta perinteinen ajattelu kodin pysyvyydestä lapsen turvallisuuden ja ehjän identiteetin turvaajana tulee haastetuksi. Viimeisessä vuoroasumisen kokemukseronnassa, tragedian tyyppitarinassa, ollaan ongelmissa: lapsi nousee monipaikkaisen perhe-elämän organisoijaksi, kun vanhemmat vetäytyvät voimattomina takalalle. Monien vaiheiden jälkeen tyyppitarinasta muodostuu lopulta kuitenkin kasvutarina, jossa nuoren itsenäistyminen, vanhempien kodeista omilleen muuttaminen ja ulkopuolisen aikuisen keskusteluapu mahdollistavat tunnetason asettumisen ja kipeästä prosessista oppimisen.

Tuloksemme osoittavat, että vuoroasuminen ei ole pysähtynyt tilannekuva, yksiselitteinen kokemus tai kulttuurinen perheenä elämisen malli. Monipaikkaisen asumisen ja kerrottujen paikkakokemusten näkökulmat avasivat vuoroasumisen arkea moni-ilmeisinä ja muuntuvinä yksilöllisinä ja kulttuurisina näköaloina. Herkkyyks vuoroasumisen moni-ilmeisyydelle on haaste niin tutkimukselle kuin ammattikäytännöillekin. Tutkimukselta edellytetään sellaisia asetelmia, jotka kykenevät olemaan avoimia moninaisuudelle. Myöskään ammattikäytännöt eivät voi toimia yksiviivaisten normien varassa. Esimerkiksi Australiassa ja Belgiassa toteutetut ratkaisut, joissa vuoroasumista on alettu käyttää kompromissiratkaisuna erittäin riitaisten vanhempien lasta koskevissa eroratkaisuissa (Spruijt & Duindam 2009), sulkevat silmänsä siltä, että vuoroasuminen ei välttämättä ole toimiva ratkaisu kaikissa tilanteissa. Toisaalta tutkimamme nuorten kirjoitukset rohkaisevat ajattelemaan, että vuoroasuminen voi olla onnistunut ja toimiva ratkaisu, jonka ehtoja ammattilaisten kannattaa opetella tunnistamaan.

Saapunut 24.5.2015
Hyväksytty 7.8.2015

KIRJALLISUUS

- Allred, Pam & Burman, Erica: Analysing children's accounts using discourse analysis. S. 175–198. Teoksessa Greena, Sheila & Hogan, Diane (toim.): Researching children's experience. Approaches and methods. London: Sage, 2005.
- Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim, Elisabeth: The normal chaos of love. Cambridge: Polity Press, 1995.
- Bender, William N.: Joint custody: The option of choice. *Journal of Divorce & Remarriage* 21 (1994): 3/4, 115–130.
- Christensen, Pia: Place, space and knowledge. Children in the village and the city. S. 13–28. Teoksessa Christensen, Pia & O'Brien, Margaret (toim.): Children in the City. Home, neighbourhood and community. London & New York: RoutledgeFalmer, 2002.
- Elliot, Jane: Using narrative in social research. Qualitative and quantitative approaches. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage, 2005.
- Engel, Susan: Narrative analysis of children's experience. S. 199–216. Teoksessa Greena, Sheila & Hogan, Diane (toim.): Researching children's experience. Approaches and methods. London: Sage, 2005.
- Fabricius, William V.: Listening to children of divorce: New findings that diverge from Wallerstein, Lewis, and Blakeslee. *Family Relations* 52 (2003): 4, 385–396.
- Forsberg, Hannele & Ritala-Koskinen, Aino & Autonen-Vaaraniemi, Leena & Kauko, Outi: Lasten monipaikkainen asuminen sosiaalisena ilmiönä ja hyvinvoinnin kysymyksenä. *Hyvinvointikatsaus* 25 (2014):1, 29–35.
- Gunnoe, Marjorie L. & Braver, Sanford L.: The effects of joint legal custody on mothers, fathers, and children controlling for factors that predispose a sole maternal versus joint legal award. *Law and Human Behavior* 25 (2001): 1, 25–43.
- Haugen, Gry Mette D.: Children's perspectives on everyday experiences of shares residence: Time, emotions and agency dilemmas. *Children & Society* 24 (2010): 2, 112–122.
- Haukkala, Teresa: Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus. *Sitran selvityksiä* 54. Helsinki: Sitra, 2011.
- Isätoimikunnan mietintö 1999: Komiteanmietintö B: 1991. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 1999.
- Keskinen, Vesa & Högnabba, Stina: Kahden kodin lapset – ”Kummankin kaa”. *Työpapereita* 2014: 4. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus, 2014.

- Lee, Mo-Yee: A model of children's postdivorce behavioral adjustment in maternal- and dual-residence arrangements. *Journal of Family Issues* 23 (2002): 5, 672–697.
- Linnavuori, Hannariikka: Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 313. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2007.
- Lundström, Karin: Växelvis boende ökar bland skilsmäsobarn. *Välfärd* 4/2009. http://www.scb.se/Statistik/LE/LE0001/2009K04/LE0001_2009K04_TI_02_A05TI0904.pdf (luettu 23.1.2015)
- McIntosh, Jennifer E. & Smyth, Bruce M. & Kelaher, Margaret: Overnight care patterns following parental separation: Associations with emotion regulation in infants and young children. *Journal of Family Studies* 19 (2013): 3, 224–239.
- Nielsen, Linda: Shared physical custody: Summary of 40 studies on outcomes for children. *Journal of Divorce & Remarriage* 55 (2014): 8, 613–635.
- Perhejärjestöt ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunta: Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on uudistettava. Kannanotto 11.2.2015. <http://www.monimuotoisetperheet.fi/perhejarjestot-ja-tasa-arvoasiain-neuvottelukunta-laki-lapsen-huollosta-ja-tapaamisoikeudesta-uudistettava/> (luettu 13.2.2015)
- Pruett, Marsha K., Ebling, Rachel & Insabella, Glendessa: Critical aspects of parenting plans for young children: Interjecting data into the debate about overnights. *Family Court Review* 42 (2004): 1, 39–59.
- Rothberg, Barbara: Joint custody: parental problems and satisfactions. *Family Process* 22 (1983): 1, 43–52.
- Schier, Michaela: Post-separation families: Spatial mobilities and the need to manage multi-local everyday life. S. 205–224. Teoksessa Aybek, Can M. & Huinink, Johannes & Muttarak, Raya (toim.): Spatial mobility, migration and living arrangements. Springer International Publishing Switzerland, 2015.
- Silvén, Maarit: Kaksi kotia sittenkin parempi. *Vieraskyänä*. Helsingin Sanomat 8.2.2005.
- Sinkkonen, Jari: Kiintymyssuhdenäkökulma vanhempien avo- tai avioeroon. S. 217–236. Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.): Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro, 2012.
- Smart, Carol & Neale, Bren & Wade, Amanda: The changing experience of childhood: Families and divorce. Cambridge: Polity, 2001.
- Socialstyrelsen 2004: Växelvis boende. Att bo hos både pappa och mamma fast de inte bor tillsammans. http://www.socialstyrelsen.se/lists/artikelkatalog/attachments/10343/2004-110-14_200411014.pdf (luettu 3.1.2015)
- Spruijt, Ed & Duindam, Vincent: Joint physical custody in the Netherlands and the well-being of children. *Journal of Divorce & Remarriage* 51 (2009): 1, 65–82.
- Suomalainen lapsi 2007. Helsinki: Tilastokeskus ja Stakes, Väestö 2007.
- Vanassche, Sofie & Sodermans, An Katrien & Matthijs, Koen & Swicegood, Gray: Commuting between two parental households: The association between joint physical custody and adolescent well-being following divorce. *Journal of Family Studies* 19 (2013): 2, 139–158.
- Öberg, Gunnar & Öberg, Bente: Den delade familjen. Samtal med 60 familjer om gemensam vårdnad. Stockholm: Forskningsrapport från Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, 26, 1985.
- Öberg, Gunnar & Öberg, Bente: Vuxna skilsmäsobarn berättar. Stockholm: Prisma, 2002.

ENGLISH SUMMARY

Leena Autonen-Vaaranieniemi & Hannele Forsberg: Dual residency as childhood experiences of place in the light of three story types (Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa)

Dual residency as a result of parental divorce is an increasingly common childhood experience in Western countries. In Finland it has received much less research attention than internationally. The main interest has been on the effects of dual residency on children's welfare, but some focus has also been given to children's individual experiences. Most of the research has been based on static cross section designs.

In this study we attempt to advance our knowledge and understanding about dual residency as a childhood experience with the help of the spatial approach and the concepts of multi-local residency and narrated

sense of place: we focus on the spatial, temporal, social and emotional dimensions of dual residency. The data consists of adolescents' writings about their experiences of dual residency. Data analysis uses narrative methods.

We identify three different narratives of childhood experiences: the success story, the story about the glory and misery of dual residency, and the story of dual residency as a tragedy. Dual residency emerges as a multifaceted and transforming childhood experience. The results deepen and broaden our knowledge about the meanings of dual residency in childhood. As well as highlighting children's individual experiences, they also shed light on the role of cultural norms of good childhood as creators of childhood experiences.

Keywords: children, divorce, dual residency, multi-locality, sense of place, narrative analysis.